

VOEDSELBOS HUIZEN DOEBOEKJE

Colofon

Tekst en samenstelling: Voedselbos Huizen, www.voedselboshuizen.nl

Illustraties: Marieke Jansen Woensdregt

Vormgeving: Studio Meta Pols

Foto's: Voedselbos Huizen, Pixabay

Mede mogelijk gemaakt door: www.vriendenvanhetgooi.nl

© Stichting Voedselbos Huizen

Doeboekje voedselbos Huizen

In dit boekje vind je allemaal leuke opdrachten die je kunt doen rondom het voedselbos. Het voedselbos is er voor de mensen en de dieren.

Toen het voedselbos net bestond vonden we een jonge ransuil.

We hebben hem meteen naar de vogelopvang gebracht, af en toe vliegt deze uil boven het voedselbos om muizen te vangen. Ransje is onze mascotte, ze brengt geluk en ze wijst je de weg in het boekje.

Weet jij de oplossing?

Lees leuke info over het voedselbos

Neem mee en ga aan de slag

Ga naar het voedselbos en kijk goed

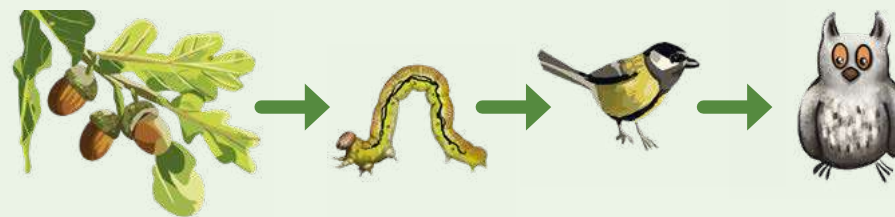

Biodiversiteit in het voedselbos

Biodiversiteit betekent dat er veel verschillende soorten leven in het voedselbos. Alle planten en dieren in het voedselbos werken samen als een groot team om ons en zichzelf van voedsel te voorzien. De bijen bestuiven de bloemen, lieveheersbeestjes eten bladluizen en vogels verspreiden de zaden. Alles in het bos heeft een taak, waardoor er evenwicht is in het bos en iedereen genoeg te eten heeft.

Ransje de ransuil eet kleine vogeltjes en veldmuizen. Zijn die er niet dan moet Ransje naar een ander gebied vliegen voor zijn eten. Dat willen we niet.

Bladeren vormen voedsel voor de rupsen. Deze rupsen zijn een heerlijk hapje voor koolmeesjes. Die vormen dan weer een prooi voor de ransuil.

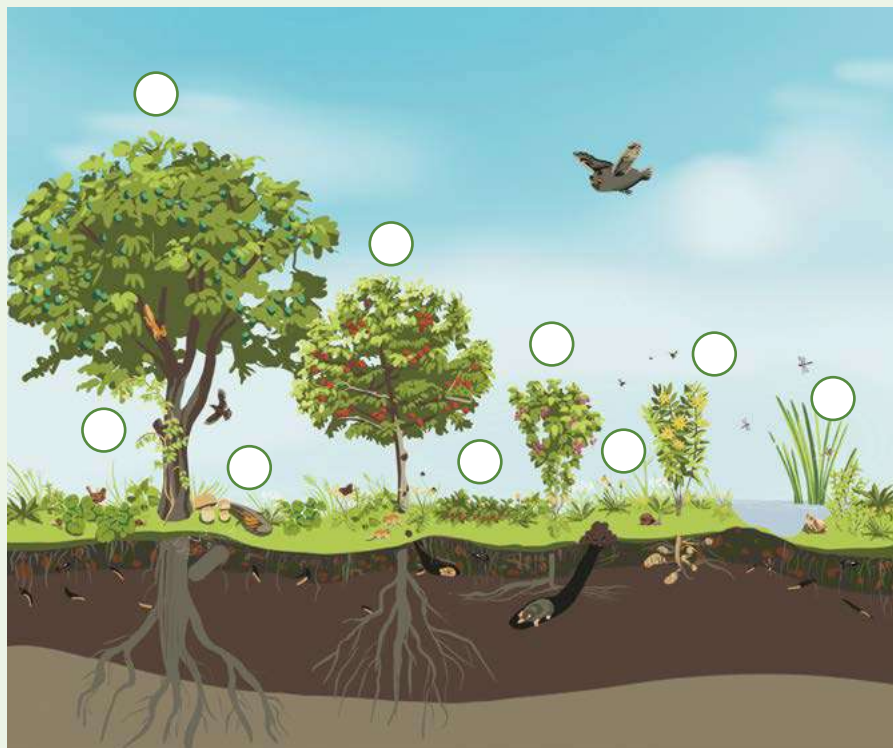
Waar of niet waar?

- 1 Ransje de Ransuil eet wel drie muizen of kleine vogeltjes per dag.
 waar niet waar
- 2 Jonge koolmeesjes eten wel tot zo'n 70 rupsen per dag.
 waar niet waar
- 3 Een rups eet per dag bijna net zoveel als zijn eigen gewicht.
 waar niet waar

Lagen in het voedselbos

Een voedselbos is opgebouwd uit lagen. Het notenbos bestaat uit hoge bomen, het fruitbos uit lagere bomen.

Daar is over nagedacht, want zo kan de zon alle bomen en planten goed licht geven en dat hebben ze nodig om te groeien. Zie jij alle lagen in het voedselbos?

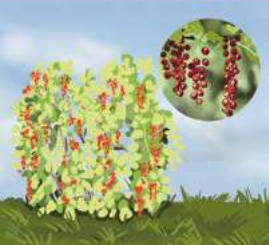

Zet de nummertjes erbij

- 1 Grote bomen
- 2 Kleine bomen
- 3 Struiken
- 4 Kruidachtigen
- 5 Bodembedekkers
- 6 Klimplanten
- 7 Wortelgewassen
- 8 Waterplanten
- 9 Paddenstoelen

Weet jij in welke laag deze plant groeit?

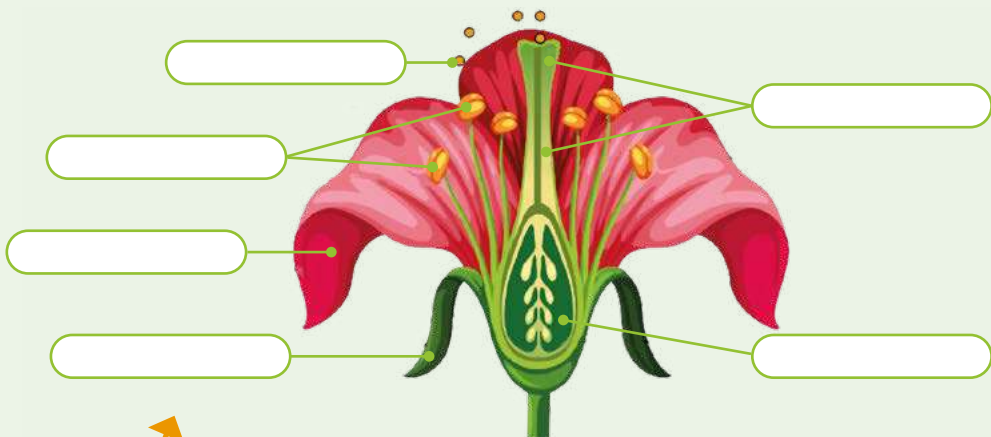
		
rode bes	druif	walnoot
		
hondsdrif	appelboom	riet
		
boerenwormkruid	aardpeer	eekhoortjesbrood

Lente in het voedselbos

In de lente staan de struiken en bomen van het voedselbos in bloei. Kijk maar eens goed om je heen. Zie je de verschillende bloesems?

Hier zie je een bloem. Uit het vruchtbeginsel groeit straks een lekkere vrucht.

Weet jij alle onderdelen van deze bloem?

Schrijf op de goede plek in de bloem:

- meeldraden
- stamper
- vruchtbeginsel
- kroonblad
- kelkblad
- stuifmeel

Je mag er ook insecten bij tekenen. Insecten zijn belangrijk voor het voedselbos. Zij brengen het stuifmeel naar de stamper van een andere bloem en eten nectar.

Raadsels

Ik ben klein en paars, soms ook wat zwart.
Met stekels en smaak, ben ik altijd apart.
In jam ben ik zoet, maar in de tuin niet graag gezien.
Wat ben ik, als je het weet, dan verdien je een tien!

Ik ben rond en vaak rood, soms groen of geel.
In taarten en sap ben ik vaak een groot deel.
Als een hapje ben ik fris, in de blender ben ik snel.
Wat ben ik, als je het weet, dan vertel je het wel!

Tussen de struiken ben ik vaak te vinden.
Met mijn fijne draad kan ik dingen verbinden.
Sommige mensen willen me liever vermijden.
Ik ben onmisbaar als helper in de natuur, te allen tijde.

Ik ben geel in de lente, een zonnetje in het gras.
Maar als de wind me raakt, verlies ik mijn zadjes pas.
En dat ik onkruid ben, dat zegt men heel vaak.
Maar in een salade kun je me eten met smaak.

De paardenbloem

Een andere vroege voorjaarsbloeiër is de paardenbloem. De paardenbloem heeft twee keer een knop, een keer voor de bloem en daarna voor de zaadjes. Kun jij alle varianten van de bloemetjes van de paardenbloem vinden?

Krullen maken

- Pluk bloeiende paardenbloemen met lange stelen.
- Maak lange inkepingen in de stengels, met je nagels of met een mesje.
- Leg de stengels van de paardenbloemen in een bakje met water, dan gaan de stengels krullen, rollen ze zich in het water op als een slak.

Eet smakelijk

Wist je dat je bijna de hele plant kunt eten!

Bloemen: Lekker in thee, siroop of salade.

Bladeren: Jong en klein zijn ze heerlijk in salades.

Wortels: Kun je drogen en gebruiken voor een koffiervanger, lekker voor je vader of moeder.

Knopjes: Je kunt ze bakken of inmaken zoals kappertjes.

Let op!

Als je paardenbloemen wilt eten, zorg dan dat je ze plukt op een plek waar geen honden of andere beesten lopen en liever niet langs de waterkant. Let op dat er geen bestrijdingsmiddelen zijn gebruikt. Was ze altijd goed voordat je ze eet, verwarmen is nog beter!

Woordzoeker

Zoek alle woorden en schrijf de overgebleven letters in de lege vakjes. Weet jij welke zin er uitkomt?

V	S	O	M	S	O	O	B	M	A	R	F
E	P	M	E	B	L	O	E	M	E	N	I
D	I	S	O	E	P	D	G	L	U	N	I
N	N	T	L	O	H	L	I	S	S	E	S
T	E	B	B	O	B	S	A	E	T	T	S
R	V	R	N	I	E	N	C	N	R	S	N
A	O	R	E	B	W	T	E	U	T	E	L
N	E	E	D	D	E	A	I	T	D	E	N
S	D	G	R	N	A	K	T	A	O	O	N
U	I	E	A	E	E	L	Z	E	Z	N	K
I	N	N	A	N	K	E	B	M	R	O	W
L	G	A	P	P	E	L	B	O	O	M	R

APPELBOOM
BES
BLADEREN
BLOEMEN
DIEREN
FRAMBOOS
INSECTEN
NOTENBOOM
OOGST
PAARDENBLOEM
PLANTEN
RANSUIL
REGEN
SPIN
STRUIKEN
VOEDING
WATER
WORM
ZADEN
ZON

Oplossing

Mollen en wormen, de helden van het bos

Mollen zijn superbelangrijk voor de grond, omdat ze helpen de aarde gezond te maken!

- ❁ Mollen maken grotere tunnels in de grond en dat zorgt ervoor dat er lucht in de aarde komt, wat goed is voor de plantjes.
- ❁ Soms duwen mollen de wortels van onkruid weg, waardoor dat niet meer zo goed kan groeien.

Wist je dat het tunnelstelsel van de mol een 'burcht' heet. De tunnels in de burcht zijn ongeveer 1,20 meter diep, 4 à 5 centimeter breed en tot 200 meter lang. Een mol kan slecht zien, maar goed ruiken en voelen met zijn snuit. Een mol eet vooral wormen, maar bijvoorbeeld ook keverlarven en naaktslakken.

Zet Pijlen naar:

- ❁ Nest
- ❁ voorraadkamer
- ❁ molshoop
- ❁ uitgang
- ❁ gang

Regenwormen

De wormen eten graag plantresten. Ze poepen daarna reststoffen uit. Die maken de grond heel vruchtbaar. Door het gegravee ontstaan er luchtkanalen. Planten vinden dit erg fijn omdat hun wortels dan makkelijk kunnen ademen.

- ❁ Zoek een worm. Neem een wit vel papier en leg er een worm op. Waar kruipt hij naartoe? Zie je zijn zadel? In dit zadel kunnen wormen hun eitjes dragen.

Maak een wormenhotel in een glazen pot

Nodig: twee soorten zand, vijf wormen, blaadjes en papier voor om de pot, deksel met een gaatje erin.

Maak laagjes in de pot, doe de blaadjes bovenin met daarop de wormen.

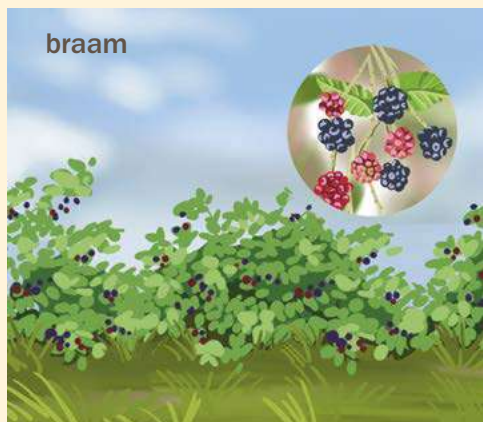
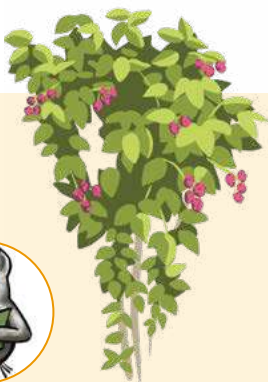

Laat het een week staan. Wat zie je dat er gebeurd is?

Zomer, alles groeit en bloeit

In de zomer is een tijd van overvloed. De bomen en struiken groeien op hun snelst in de vroege zomer en beginnen vruchten te dragen. De bloeiende bomen trekken veel soorten insecten aan. Sommige fruitsoorten rijpen al een beetje.

braam

framboos

Snoepen bij de snoephaag

Ga naar de snoephaag en kijk goed of je al rijpe frambozen of bramen ziet. Bij onze snoephaag zie je verschillende soorten. Sommige frambozen zijn rijp in de zomer, andere pas in de herfst. Pluk een handje vol frambozen, neem ze mee naar huis, was ze goed en maak een overheerlijke smoothie. Eet ze niet als ze op de grond liggen.

Recept

- ✦ een handje gewassen frambozen
- ✦ melk of yoghurt
- ✦ staafmixer

Op zoek naar onrijp fruit

Veel vruchten in het bos zijn nog niet rijp, ze smaken nog zuur, ze zijn niet sappig en vaak nog groen. De zon is belangrijk bij de rijping van fruit, een mooie zomer geeft lekker fruit.

Loop een rondje door het bos en kijk of je het fruit al kan zien groeien aan de bomen en struiken.

Hier zie je een voorbeeld van een braam, bes, appel en amandel. Je kunt ze nog niet eten, maar al wel bekijken.

braam

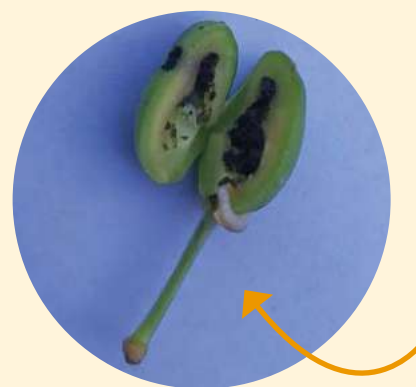
bes

appel

amandel

Insecten vinden al dat rijpende fruit ook lekker. De larven van de pruimenmot of de pruimenzaagwesp kunnen alleen overleven door een pruim, zij mogen ook mee eten.

De rups, de vlinder en de waardplant

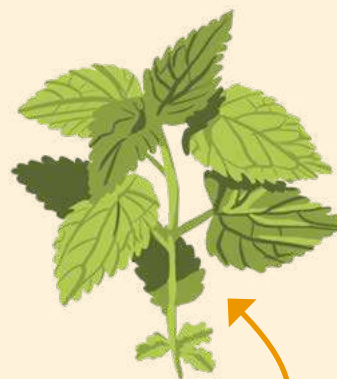
Een waardplant is een plant waarop de vlinder haar eitjes legt. Wanneer de eitjes uitkomen, worden er rupsjes geboren. Deze rupsjes hebben honger en ze eten de bladeren van de waardplant. Dat is hun voedsel! Elke vlindersoort heeft zijn eigen favoriete waardplant. Deze vlinders zie je ook in de zomer in het voedselbos.

De brandnetel, superfood

De dagpauwoog kan niet leven zonder de brandnetel. Deze vlinder legt haar eitjes op het blad en dit is de enige plant waar de rups zich mee voedt. De eitjes zitten vaak aan de onderkant van het blad. De rupsen zijn zwart en hebben witte spikkeltjes. Kun jij de eitjes en de rupsen vinden?

Een brandnetel is een superfood omdat het heel gezond is en boordevol goede dingen zit die je lichaam nodig heeft! Er zitten veel vitaminen in en calcium voor sterke botten.

pluk de top

Maak zelf brandnetelthee van de jonge toppen. Pluk jonge toppen met een handschoentje aan. Doe ze in een glas, heet water en wat honing erbij. Heerlijk en gezond.

Als je toch geprikt wordt staat de smalle weegbree vaak in de buurt. Kneus een blad en wrijf dat over de bultjes, het helpt echt.

weegbree = eerste hulp bij ongelukken

De herfst, oogsttijd

Het fruitbos bestaat uit lage bomen en struiken.

In het fruitbos is er veel te oogsten: appels, peren en bessen, te veel om op te noemen.

Oogst fruit alleen als het goed rijp is. Pluk alleen voor eigen gebruik en niet meer dan 2 handen vol. Dan blijft er genoeg over voor andere mensen en dieren.

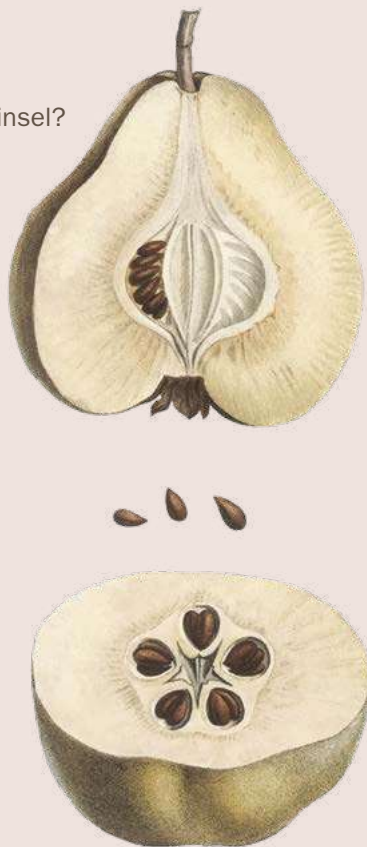
Snij een peer of appel doormidden en kijk goed.

Zie jij nog onderdelen van de bloem?

Waar zitten de bevruchte zaden in het vruchtbeginsel?

Waar de kroonblaadjes van de bloem?

Eet hierna de appel of peer op.

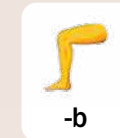
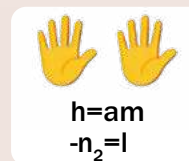
Het notenbos

In het notenbos staan de hoge bomen. De kastanje en de walnoot moeten eerst nog verder groeien, voor ze veel noten geven. Dat duurt nog een paar jaar.

Een noot is een vrucht met maar één zaad, waarvan het omhulsel hard wordt.

Eikels, tamme kastanjes en hazelnoten zijn echte noten, de amandel en de walnoot noemen we anders.

Weet jij hoe ze heten? Los de rebus op dan weet je het.

Het zijn ..... en dat is niet voor niets.

Als de bolster van de amandel openbarst, valt de amandel eruit. Die moet je wel nog even kraken. Probeer dat maar eens met een hamer of een notenkraker.

De zomereik

Op de ontmoetingsplaats staan drie eikenbomen, die er zeker al 30 jaar staan. Bijna ieder jaar zijn er in de herfst erg veel eikeltjes.

Wist je dat er meer dan 400 soorten insecten leven in en om de zomereik? De bekendste eikeleter is de rode eekhoorn, maar ook een muis lust wel een eikeltje.

Mensen kunnen de eikel niet zomaar eten, je kunt er wel mee knutselen.

Hier zie je een paar voorbeelden →

Nodig: eikeltjes, satéprikkers, watervaste stift of verf, prikpen

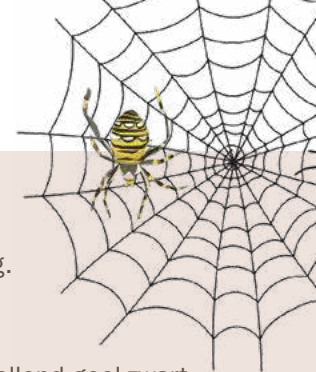

De wespspin

Een bijzondere spin in het voedselbos is de wespspin. Hij ziet er wel gevaarlijk uit, maar is voor de mens niet giftig.

De kleine spinnetjes komen in het voorjaar uit hun cocon. De vrouwtjes groeien tot wel 2,5 cm en ze hebben een opvallend geel-zwart patroon. De mannetjes zijn veel kleiner en zijn bruin-grijs van kleur.

De vrouwtjes maken een groot web tussen twee grote kruidenplanten in. Ze hangen altijd met hun hoofd naar beneden. Zo vangen ze hun voedsel (zoals sprinkhanen en vliegen). Teken een web tussen de struiken met een spin erin.

In de herfst paren de spinnen. Sommige vrouwtjes eten het mannetje daarna op, omdat extra voedsel goed is voor het nageslacht. Het vrouwtje legt de eitjes in een cocon en gaat zelf dood.

In de winter is het voedselbos in rust

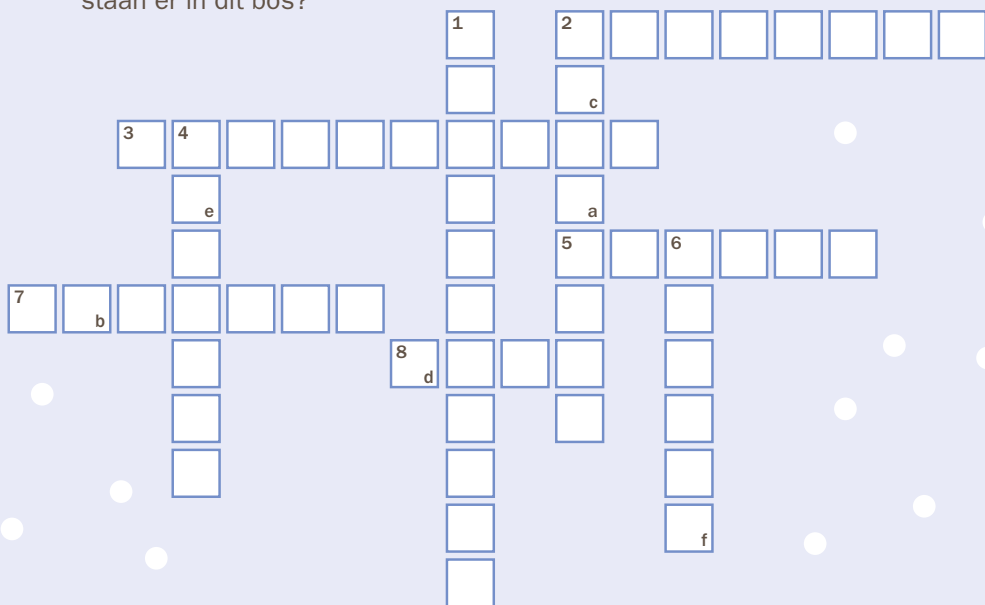
Heb je het hele boekje doorgelezen, dan kun je vast dit kruiswoordraadsel oplossen.

Horizontaal

- 2 Wat is een bijzondere spin in het voedselbos?
- 3 Op welke plant legt de dagpauwoog haar eitjes?
- 5 Hoe heet het tunnelstelsel van de mol?
- 7 Hoe heet de buitenste schil van een kastanje?
- 8 Hoeveel grote eikenbomen staan er in dit bos?

Verticaal

- 1 Wat voor een vrucht is een amandel?
- 2 Wat helpt bij jeuk van een brandnetel?
- 4 Wat is de mascotte van het voedselbos?
- 6 Wat kan de mol beter, zien of ruiken?

Oplossing

a b c d a c d e e f

Oplossingen

pagina 3

- 1 waar
- 2 waar
- 3 waar

pagina 5

- rode bes - struiken
- druif - klimplanten
- walnoot - grote bomen
- hondsdraf - bodembedekkers
- appelboom - kleine bomen
- riet - waterplanten
- boerenwormkruid - kruidachtigen
- aardpeer - wortelgewassen
- eekhoortjesbrood - paddestoelen

pagina 6

pagina 7

Raadsels:

- 🌿 Braam 🌿 appel 🌿 spin 🌿 paardenbloem

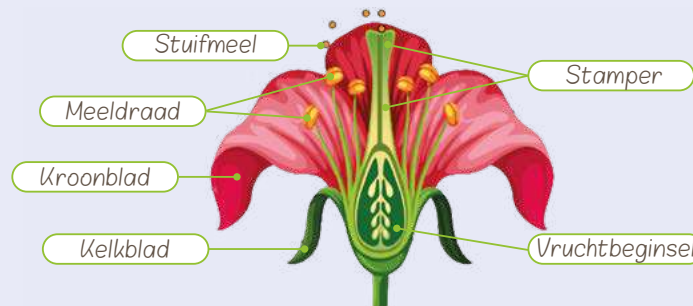
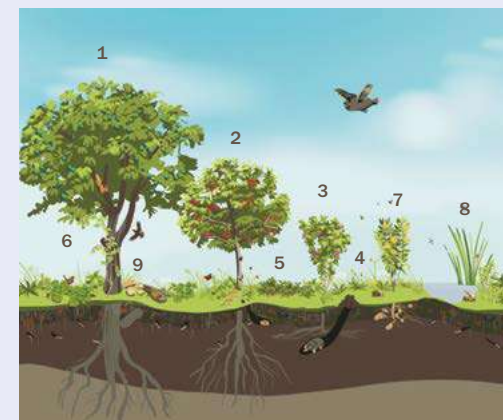
pagina 11

Woordzoeker: voedsel uit het bos is lekker

pagina 16

- koolwitje → koolzaad
- dagpauwoog → brandnetel
- koninginnepage → wilde peen

pagina 4

pagina 19

Rebus: steenvrucht

pagina 22

Kruiswoordraadsel: goed gedaan

